

Računovodstvo rezerviranja

Neven Baica, mag. oec.

U ovom članku prikazujemo detaljna računovodstvena pravila vezana uz rezerviranja za troškove i rizike te pojašnjavamo njihov porezni tretman, a kroz primjere pojašnjavamo način evidentiranja pojedinih vrsta rezerviranja.

1. Uvod

Rashodi po osnovi rezerviranja, predstavljaju specifičnu vrstu rashoda koji nastaju kada postoji vjerojatnost da će u budućim razdobljima nastati rashod koji će se odnositi na prihode tekućeg razdoblja. Ovdje treba naglasiti upotrebljenu riječ "vjerojatan". Naime, radi se o rashodu koji još nije nastao i nije sasvim sigurno da će nastati, ali jest vjerojatno. O tome svjedoči i računovodstveno pravilo povezano s priznavanjem obveze po osnovi rezerviranja koje upućuje da se takve obveze ne evidentiraju na temelju nastalog, već vjerojatnog događaja.

Upravo iz razloga što se rezerviranja ne bave nastalim događajima, već je temelj njihova evidentiranja uvjerenje ili pretpostavka da će nastati poslovni događaj koji stvara rashode, posebnu pažnju stavkama rezerviranja dane su i odredbama propisa koji uređuju opozivanje porezom na dobit. Osnovna namjena odredbi navedenih propisa jest određivanje da li je rezerviranje provedeno po računovodstvenim standardima priznato i kao porezni rashod ili je potrebno za takvo rezerviranje uvećati osnovicu poreza na dobit u poreznoj prijavi za razdoblje u kojem je evidentirano.

U ovom članku obrađujemo odredbe HSFI-a kojima je regulirana problematika priznavanja i ukidanja stavki rezerviranja, te odredbe poreznih propisa koje određuju koji su od tih rashoda porezno priznati. Kroz primjere pojašnjavamo način evidentiranja rezerviranja za svaku kategoriju rezerviranja predviđenih računovodstvenim standardima, posvećujući posebnu pažnju potrebama ispunjavanja odgovarajućih pozicija prijave poreza na dobit, odnosno Obrasca PD.

2. Osnovno o rezerviranjima

Definicija rezerviranja dana je točkama HSFI-a 13.13 i 15.16:

Rezerviranje je obveza čija je priroda jasno određena i za koju je na datum bilance vjerojatno ili sigurno da će nastati ali postoji neizvjesnost u pogledu iznosa ili datuma kada će nastati. Rezerviranje se ne koristi za usklađivanje vrijednosti imovine.

Protustavka obveze po osnovi rezerviranja su rashodi, a kod ukidanja obveze nastaju prihodi, pa se rezerviranjima bave slijedeći standardi:

- **HSFI 13 - Obveze** (13.13. do 13.15., 13.25., 13.27. i 13.29);
- **HSFI 15 - Prihodi** (15.16. i 15.36.);
- **HSFI 16 - Rashodi** (16.6., 16.7., 16.16., 16.23 do 16.30 i 16.40.d).

Odredbe u sva tri navedena HSFI-a u skladu su s odredbama **MRS 37 - Rezerviranja, nepredviđene obveze i nepredviđena imovina**. U ovom članku osnovna računovodstvena pravila prenosimo iz odredbe HSFI-a, dok iz MRS-a 37 koristimo odredbe s dodatnim obrazloženjima.

2.1. Razlikovanje rezerviranja od ostalih obveza

Obzirom da se rezerviranja priznaju kao obveze, za razumijevanje priznavanja rezerviranja značajne su odredbe o priznavanju obveza.

Obveza je sadašnja obveza poduzetnika, proizašla iz prošlih događanja i za čije se podmirenje očekuje odljev resursa. Obveza je dužnost ili odgovornost da se postupi ili nešto izvrši na određeni način. Obveze proizlaze iz prošlih transakcija ili drugih prošlih poslovnih događanja (HSFI 13.3. - 13.5.).

Prema točkama HSFI-a 13.14 i 13.15. **zakonska obveza** je obveza koja proizlazi iz: ugovora, zakona, drugog djelovanja zakona. **Izvedena obveza** je obveza koja proizlazi iz djelovanja poduzetnika gdje putem prakse, publiciranih politika ili dovoljno određenih izjava, poduzetnik pokazuje drugim stranama da će prihvatiti odgovornost i kao rezultat toga, poduzetnik je stvorio opravdana očekivanja drugih stranaka da će odgovornost biti realizirana.

Prošli događaj koji dovodi do sadašnje obveze naziva se **obvezujući događaj**. Da bi događaj bio obvezujući događaj, neophodno je da poduzetnik ne može izbjeći podmirenje obveze uzrokovane događajem. To je samo u slučajevima kada:

- se podmirenje obveze može izvršiti zakonskom prinudom; ili
- događaj, u slučaju izvedene obveze (koji može nastati djelovanjem poduzetnika), stvara opravdana očekivanja kod drugih strana da će poduzetnik izvršiti svoju obvezu. (HSFI 16.25.).

Rezerviranje je obveza čija je priroda jasno određena i za koju je na datum bilance vjerojatno ili sigurno da će nastati ali postoji neizvjesnost u pogledu iznosa ili datuma kada će nastati. Rezerviranje se ne koristi za usklađivanje vrijednosti imovine. Iz navedenog vidljivo je da je rezerviranje određena vrsta obveze, a pri razlikovanju rezerviranja od ostalih obveza od koristi su pojašnjenja iz točke 11. MRS-a 37:

Rezerviranja je moguće razlikovati od drugih obveza, kao što su obveze prema dobavljačima i unaprijed obračunate obveze, budući da postoji neizvjesnost u vezi s vremenom nastanka ili iznosom budućih izdataka potrebnih za podmirenje. Na primjer:

(a) obveze prema dobavljačima su obveze plaćanja za robu ili usluge koje su primljene ili pružene, te su za njih izdani računi ili su one formalno dogovorene s dobavljačima; i

(b) unaprijed obračunate obveze su obveze plaćanja za robu ili usluge koje su primljene ili pružene, ali koje nisu podmirene, te za njih nisu izdani računi, niti su one formalno dogovorene s dobavljačima, uključujući obveze prema zaposlenima (na primjer, iznosi povezani s unaprijed obračunatim plaćanjem za godišnji odmor). Iako je ponekad potrebno procijeniti iznos ili vrijeme nastanka unaprijed obračunatih obveza, neizvjesnost je općenito mnogo manja nego kod rezerviranja.

O unaprijed obračunatim obvezama često se izvještava kao o dijelu poslovnih i drugih obveza, dok se rezerviranja iskazuju zasebno.

Odredbama računovodstvenih standarda definiran je i pojam nepredviđene obveze koji je bitan u smislu rezerviranja u smislu da se radi o vrsti obveze koja se ne priznaje niti kao obveza niti kao rezerviranje. Prema odredbi točke HSFI-a 13.16., **nepredviđena obveza je:**

- moguća obveza proizašla iz prošlih događanja čije će ostvarenje biti potvrđeno nastankom ili ne nastankom budućih poslovnih događaja koji nisu pod kontrolom poduzetnika,
- sadašnja obveza koja proizlazi iz prošlih događanja koja nije priznata s obvezom da nije vjerojatno da će podmirenje ove obveze zahtijevati odljev resursa.

Kada obveza ispunjava jedan od navedenih uvjeta, takva obveza je **nepredviđena obveza** bez obzira da li se ta obveza može ili ne može pouzdano izmjeriti. Takva se nepredviđena obveza prema točki HSFI-a 13.26. **ne priznaje jer ne udovoljava kriterijima za priznavanje u bilanci, nego se objavljuje u bilješkama** sukladno točki HSFI-a 13.35.

Kada rezerviranja zadovolje uvjete za priznavanjem iz točke HSFI-a 16.23. iskazuju se na poziciji rashoda i na poziciji obveze kao zakonska ili izvedena obveza, što znači da se radi o priznatim obvezama.

ističemo...

Pojam nepredviđena obveza koristi se za obveze koje se ne mogu priznati, te nemaju nikakve veze sa obvezama po osnovi rezerviranja. Rezerviranja se priznaju kao zakonska ili izvedena obveza.

O razlici između rezerviranja i nepredviđene obveze dato je korisno objašnjenje točkama 12. i 13. MRS-a 37 što u cijelosti prenosimo:

Općenito su sva rezerviranja nepredviđena budući da su neizvjesna u vremenu ili iznosu. Međutim, u ovome standardu izraz „nepredviđeni“ koristi se za obveze i imovinu koji nisu priznati budući da će se njihovo postojanje potvrditi samo nastankom ili izostankom jednoga ili više neizvjesnih budućih događaja na koje subjekt ne može u cijelosti utjecati. Nadalje, izraz „nepredviđena obveza“ koristi se za obveze koje ne ispunjavaju uvjete za priznavanje.

Ovim se standardom razlikuju:

(a) rezerviranja - koja se priznaju kao obveze (uz pretpostavku da je moguće izvršiti pouzdanu procjenu) budući da su sadašnje obveze i vjerojatno će podmirenje obveza zahtijevati odljev resursa s gospodarskim koristima; i

(b) nepredviđene obveze - koje se ne priznaju kao obveze budući da su:

- i) moguće obveze, s obzirom da se tek treba potvrditi ima li subjekt sadašnju obvezu koja bi mogla dovesti do odljeva resursa s gospodarskim koristima; ili*
- ii) sadašnje obveze koje ne ispunjavaju uvjete za priznavanje iz ovog standarda (budući da nije vjerojatno da će podmirenje obveze zahtijevati odljev resursa s gospodarskim koristima ili nije moguće izvršiti dovoljno pouzdanu procjenu iznosa obveze).*

2.2. Uvjeti za priznavanje rezerviranja

Rezerviranje troškova i rizika priznaje se kao rashod kada poduzetnik ima obvezu neodređenog vremena ili/i iznosa. Rezerviranje treba priznati ako, i samo ako:

- a) poduzetnik ima **sadašnju obvezu** (zakonsku ili izvedenu) kao rezultat **prošlih događaja**,
- b) je **vjerojatno da će podmirenje obveza zahtijevati odljev resursa** koji utjelovljuju ekonomske koristi i.
- c) se **iznos obveze može pouzdano procijeniti**.

ističemo...

Ističemo da sva tri gore navedena uvjeta trebaju biti ispunjena da bi se po računovodstvenim pravilima moglo obaviti rezerviranje.

Točkama HSFI-a 13.25 i 16.23. istaknuto je i da se **budući poslovni gubici ne priznaju se kao rezerviranja**. Iznimka je ako se utvrdi da poduzetnik ima **štetni ugovor**. Detaljnije o rezerviranjima po osnovu štetnog ugovora pišemo u zasebnom poglavlju.

Iz navedenih odredbi proizlazi da je rezerviranje trošak koji tereti *Račun dobiti i gubitka* tekućeg razdoblja zbog nastalog (prošlog) događaja koji će vjerojatno prouzročiti izdatke u idućim razdobljima i čiji se iznos ne može točno odrediti ali se može pouzdano procijeniti.

Točkama 15 do 26 MRS-a 37 dodatno su pojašnjeni pojmovi bitni za priznavanje rezerviranja kao što su *sadašnja obveza, prošli događaji, vjerojatni odljev resursa koji utjelovljuju ekonomske korist, te pouzdana procjena obveze*. U poglavljima koja slijede prenosimo pojašnjenja navedenih pojmova.

2.2.1. Sadašnja obveza i obvezujući događaj

Točkama 15 i 16 MRS-a 37. istaknuto je da su rijetki slučajevi kada nije jasno da li postoji sadašnja obveza, te da se u tom slučaju obveza evidentira samo ako iz svih raspoloživih dokaza proizlazi veća

vjerojatnost da će sadašnja obveza postojati na kraju izvještajnog razdoblja.

Za primjer se navodi sudski postupak u kojem je spor nastao upravo u vezi toga da li su određeni događaji nastali i da li za posljedicu imaju nastanak sadašnje obveze. U tom slučaju postojanje sadašnje obveze na kraju izvještajnog razdoblja utvrđuje se kada se uzmu u obzir svi raspoloživi dokazi što uključuje primjerice i mišljenje stručnjaka i događaji nastali nakon izvještajnog razdoblja. Ako se na temelju tih dokaza utvrdi da je vjerojatnije da nastane sadašnja obveza, procijenjeni iznosi evidentiraju se kao rezerviranje. Ako je to manje vjerojatno tada subjekt objavljuje nepredviđenu obvezu (osim ako je mogućnost odljeva resursa s gospodarskim koristima malo vjerojatna)

Točke 17. do 22. MRS-a 37 pojašnjavaju detalje vezane uz obvezujućeg događaj.

Prošli događaj koji dovodi do nastanka sadašnje obveze naziva se obvezujućim događajem. Kako bi događaj bio obvezujuć, subjekt ne smije imati ikoje druge stvarne mogućnosti nego da podmiri obvezu koja je posljedica toga događaja. To je slučaj samo:

- (a) ako se podmirenje obveze može izvršiti provedbom zakona; ili
- (b) u slučaju izvedene obveze, ako događaj (koji može biti i djelovanje subjekta) stvara opravdana očekivanja drugih stranaka da će subjekt ispuniti obvezu.

2.2.2. Utjecaj poduzetnika i vanjskih faktora na rezerviranja

Kako na rezerviranje utiče buduće djelovanje subjekta dano je kroz primjere kazni ili troškova otklanjanja štete na okolišu, od kojih bi obje dovele do odljeva resursa s gospodarskim koristima prilikom podmirenja. Navedeni troškovi se rezerviraju ako nikakvo djelovanje subjekta ne može otkloniti odljev resursa. No, ukoliko bi zbog zakonskih zahtjeva subjekt bio prisiljen ili zbog tržišnih zahtjeva voljan promijeniti način poslovanja, može poništiti potrebu za rezerviranjem, time što će promjenama spriječiti odljev resursa. MRS 37 navodi primjer tvornice koja bi ugradnjom filtra na dimnjake smanjila zagađenje i tako poništila obvezu otklanjanja štete. Upravo u tom slučaju buduće djelovanje otklanja opasnost od dobivanja kazne ili smanjuje ili poništava troškove otklanjanja štete. Tada obveza postaje neizvjesna pa se rezerviranje ne provodi, već se izvještava o nepredviđenoj obvezi.

Obveze uglavnom postoje prema poznatoj strani, no točkom 20. MRS-1 37 ističe se da to u slučaju rezerviranja ne mora biti uvijek slučaj jer obveza može postojati prema široj javnosti.

U takvom slučaju treba voditi računa da odluka rukovodstva ili uprave ne dovodi do nastanka izvedene obveze na kraju izvještajnog razdoblja ako nisu zadovoljena dva uvjeta:

- da je odluka priopćena prije kraja izvještajnog razdoblja
- da je priopćena onima na koje se odnosi, i to dovoljno podrobno kako bi stvorila opravdana očekivanja tih stranaka da će subjekt ispuniti svoje odgovornosti.

Događaj koji odmah ne dovodi do nastanka obveze može dovesti do **nastanka obveze na kasniji datum uslijed izmjena zakona ili uslijed djelovanja subjekta** (na primjer, dovoljno podrobna javna izjava) koje uzrokuje nastanak izvedene obveze. Na primjer, prilikom nastanka štete na okolišu ne mora postojati obveza uklanjanja njezinih posljedica. Međutim, nastanak će štete postati obvezujuć događaj kad se novim zakonom bude zahtijevalo otklanjanje postojeće štete ili kad subjekt javno preuzme odgovornost za otklanjanje štete na način kojime se stvara izvedena obveza.

Ako pojedinosti predloženog novog zakona još nisu konačne, obveza nastaje samo kad postane sigurno da će se zakon donijeti u skladu s prijedlogom. U smislu ovog standarda s takvom se obvezom postupa kao sa zakonskom obvezom. Razlike u okolnosti koje su dovele do donošenja zakona onemogućuju utvrđivanje jednoga događaja koji je donošenje zakona učinio sigurnim. U mnogim slučajevima nije moguće sigurno tvrditi donošenje zakona prije njegova stvarnoga donošenja.

2.2.3. Vjerojatni odljev resursa s gospodarskim koristima

Kako bi se obveza mogla priznati, ne samo da **mora postojati** sadašnja obveza, već i **vjerojatnost odljeva resursa s gospodarskim koristima radi podmirenja te obveze.**

U smislu ovog standarda odljev resursa ili drugi događaj smatra se vjerojatnim ako je vjerojatnije da će on nastati nego da neće, odnosno vjerojatnost nastanka događaja je veća od vjerojatnosti njegova izostanka. Ako nije vjerojatno da postoji sadašnja obveza, subjekt objavljuje nepredviđenu obvezu, osim ako je mogućnost odljeva resursa s gospodarskim koristima malo vjerojatna

Ako postoji više sličnih obveza (npr. jamstva za proizvode ili slični ugovori), vjerojatnost da će podmirenje zahtijevati odljev određuje se uzimajući u obzir skupinu obveza kao cjelinu. Iako vjerojatnost odljeva za bilo koju stavku može biti mala, može biti vjerojatno da će neki odljevi resursa biti potrebni za podmirenje skupine obveza kao cjeline. U tom se slučaju rezerviranje priznaje (ako su ispunjeni drugi uvjeti za priznavanje).

2.2.4. Pouzdana procjena obveze

Uporaba procjena bitan je dio izrade financijskih izvještaja i ne umanjuje njihovu pouzdanost. To je posebno slučaj s rezerviranjima, koja su po svojoj prirodi neizvjesnija od većine drugih stavki u izvještaju o financijskom položaju.

Osim u iznimno rijetkim slučajevima, subjekt će biti u stanju odrediti raspon mogućih ishoda i stoga će moći izvršiti procjenu obveze koja je dovoljno pouzdana kako bi se upotrijebila za priznavanje rezerviranja. U iznimno rijetkim slučajevima u kojima nije moguće izvršiti pouzdanu procjenu postoji obveza koju nije moguće priznati. Takva se obveza objavljuje kao nepredviđena obveza

2.3. Utvrđivanje iznosa priznatog rezerviranja

Kada se utvrdi da je procjena obveze dovoljno pouzdana za priznavanje rezerviranja preostaje zadatak koji je nerijetko i teži od same procjene pouzdanosti obveze - treba procijeniti visinu obveze, odnosno visinu izdataka potrebnih za podmirivanje obveze.

ističemo...

Iznos priznat kao rezerviranje treba biti najbolja procjena izdataka potrebnih za podmirivanje sadašnje obveze na datum bilance. Pri tome je potrebno u obzir uzeti rizike i neizvjesnosti koji su neminovni kod mnogih događaja i okolnosti. (HSFI 16.26. i HSFI 13.29.).

2.3.1. Najbolja procjena

Točkama 37.- 39. MRS-a 37 pojašnjava se što se smatra najboljom procjenom izdataka. Prema navedenim odredbama **najbolja procjena izdataka potrebnih za podmirenje sadašnje obveze** je

iznos koji bi subjekt objektivno platio za podmirenje obveze na kraju izvještajnog razdoblja ili za prijenos te obveze na treću stranku na taj datum. Često je nemoguće ili vrlo skupo podmiriti ili prenijeti obvezu na kraju izvještajnog razdoblja. Međutim, procjena iznosa koji bi subjekt objektivno platio za podmirenje ili prijenos obveze pruža najbolju procjenu izdataka potrebnih za podmirenje sadašnje obveze na kraju izvještajnog razdoblja.

Ishod i financijski učinak procjenjuje rukovodstvo subjekta prosudbom, i to uz pomoć iskustva stečenog sličnim transakcijama i, u nekim slučajevima, izvještaja nezavisnih stručnjaka. Dokazi uključuju i sve dodatne dokaze koji proizlaze iz događaja nastalih nakon izvještajnog razdoblja.

Ako rezerviranje koje je predmet mjerenja uključuje veliki broj stavki, za procjenjivanje se koristi metoda očekivane vrijednosti Prema toj statističkoj metodi procjenjivanja obveza se procjenjuje uspoređivanjem svih mogućih ishoda s vjerojatnostima koje su s njima povezane. Rezerviranje će stoga biti različito ovisno o tome je li vjerojatnost gubitka određenog iznosa, na primjer, 60 ili 90 %. Ako postoji čitavi raspon mogućih ishoda, a svaka je točka u tom rasponu jednako vjerojatno kao i druga, koristi se srednja točka toga raspona.

Kao pojašnjenje kako se koristi navedena metoda pri izračunavanju visine rezerviranja, u okviru točke 39. MRS-a 37 dan je primjer u svezi prodaje robe s jamstvom. Primjer smo prikazali u okviru poglavlja o rezerviranjima za troškove popravka u jamstvenom roku.

2.3.2. Sadašnja vrijednost

Ako je učinak vremenske vrijednosti novca značajan, **iznos rezerviranja treba biti sadašnja vrijednost očekivanih izdataka potrebnih za podmirivanje obveze**. Pri tome, diskontna stopa (ili stope), treba biti stopa (ili stope) prije poreza, koja odražava tekuću tržišnu procjenu vremenske vrijednosti novca i rizika specifičnih za obvezu. Diskontna stopa(e) neće odražavati rizike za koje su korigirane procjene budućih novčanih tokova (HSFI 16.27.).

ističemo...

U slučaju kada je učinak vremenske vrijednosti novca značajan, **rezerviranja se diskontiraju**.

Pri utvrđivanju iznosa rezerviranja neće se uzeti u obzir dobici od očekivanog otuđenja imovine (HSFI 16.28.).

2.3.3. Budući događaji

Na procjenu visine izdataka za podmirivanje obveze mogu utjecati i budući događaji, te ako postoji dovoljno objektivni dokaz da će oni nastati moraju se odraziti u iznosu rezerviranja.

Pojašnjenje o tome dano je točkama 49. i 50. MRS-a 37,. Tako je navedenim odredbama dan primjer gdje subjekt može smatrati da će se troškovi čišćenja zemljišta na kraju njegove uporabe smanjiti **uslijed budućih promjena tehnologije**. Priznati iznos odražava razumno očekivanje tehnički kvalificiranih objektivnih promatrača, uzimajući u obzir sve raspoložive podatke o tehnologiji koja će biti raspoloživa u vrijeme čišćenja. Stoga je, na primjer, primjereno uključiti

- očekivana smanjenje troškova povezana s većim iskustvom u primjeni postojeće tehnologije ili
- očekivane troškove primjene postojeće tehnologije na veće ili složenije poslove čišćenja nego prije.

Međutim, subjekt ne pretpostavlja razvoj potpuno nove tehnologije za čišćenje, osim ako za to ima dovoljno objektivnih dokaza.

Pri mjerenju postojeće obveze uzima se u obzir **učinak mogućih novih propisa** ako postoji dovoljno objektivnih dokaza da će takvi propisi sigurno biti doneseni. Različitost okolnosti koje nastaju u praksi onemogućava određivanje jednoga događaja koji bi u svakome slučaju pružao dovoljno objektivnih dokaza. Dokazi su potrebni u vezi s onime što će nalogati zakonodavstvo, te o tome je li donošenje odnosnih propisa sigurno i hoće li oni biti pravovremeno provedeni. **U mnogim slučajevima dovoljno objektivni dokazi neće postojati do donošenja novog propisa.**

2.3.4. Naknada za izdatke (povrati)

Ako se očekuje da će **neke ili sve izdatke potrebne za podmirivanje rezerviranja nadoknaditi druga strana**, naknada se treba priznati samo, i isključivo, kada je gotovo sigurno da će se naknada primiti ako poduzetnik podmiri obvezu. S ovom se naknadom treba postupati kao s odvojenom imovinom. Priznati iznos naknade neće prelaziti iznos rezerviranja. U *Računu dobiti i gubitka* može biti prikazan rashod u vezi s rezerviranjem umanjen za priznat iznos naknade (HSFI 16.29.).

Točkom 56. MRS-a 37 detaljnije je pojašnjena obveza rezerviranja ovisno o odgovornosti pri podmirenju druge strane. Ukoliko je poduzetnik u potpunosti odgovoran za sve izdatke za podmirenje rezerviranja ukoliko druga strana to ne učini iz bilo kojeg razloga, potrebno je izvršiti rezerviranje, a posebna imovina priznat će se kada povrat od druge strane postane siguran. No, u slučaju kada poduzetnik nema nikakve odgovornosti za dio koji podmiruje druga strana, tada se rezerviranje ne provodi.

2.4. Ukidanje rezerviranja

Prema točkama HSFI-a 16.30 i 15.36. **rezerviranje treba pregledati na svaki datum bilance** i uskladiti ih tako da odražavaju najbolju tekuću procjenu. **Ako više nije vjerojatno** da će podmirivanje obveze zahtijevati odljev resursa koji utjelovljuju ekonomske koristi, rezerviranje se **treba ukinuti**. Pri tome treba voditi računa da se rezerviranje treba ukinuti samo za izdatke za koje je rezerviranje izvorno priznato. **Ukinuto rezerviranje treba priznati kao prihod od ukidanja rezerviranja**

Ukidanje (promjene) iznosa rezerviranja nastaje u sljedeća tri slučaja:

- nastankom izdatka za koji je rezerviranje provedeno,
- zbog promjene procjene,
- prestankom vjerojatnosti da će podmirenje zahtijevati odljev resursa.

2.5. Objavljivanje

Rezerviranja se iskazuju u financijskim izvještajima sukladno odredbama HSFI-a i odredbi **Pravilnika o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja** (Nar. nov., br. 95/2016)

Iz prethodno navedenih odredbi jasno je da se rezerviranja priznaju kao rashod i kao obveza, dok se iznos ukinutog rezerviranja iskazuje kao prihod.

Prema Pravilniku o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja svi poduzetnici u **financijskom izvještaju BILANCA** moraju iskazati **posebno** ukupnu dugoročnu obvezu za rezerviranja za troškove i rizike **pod pozicijom B. - Rezerviranja** i kao posebne **podpozicije: B.1. - Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze, B.2. - Rezerviranja za porezne obveze, B.3. - Rezerviranja za započete sudske sporove, B.4. - Rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava, B.5. - Rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima, B.6. - Druga rezerviranja.**

Prema našem kontnom planu obveza dugoročnog rezerviranja za troškove i rizike knjiži se na konta skupine **97 - Dugoročna rezerviranja**.

Točka HSFI-a 16.16.g izrijekom propisuje da poduzetnik u računu dobiti i gubitka poziciju *rezerviranja* iskazuje zasebno u okviru poslovnih rashoda. Isto je naravno propisano i **Pravilnikom o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja** prema kojem svi poduzetnici u financijskom izvještaju Račun dobiti i gubitka moraju iskazati **posebno** trošak dugoročnog rezerviranja za troškove i rizike unutar II. - *Poslovnih rashoda* pod pozicijom II.7. - *Rezerviranja*.

Prema našem kontnom planu trošak dugoročnih rezerviranja za troškove i rizike knjiži se na konta skupine **42 - Troškovi dugoročnih rezerviranja**.

Prema Pravilniku o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja svi poduzetnici u financijskom izvještaju **RAČUN DOBITI I GUBITKA** moraju iskazati **prihod** od ukidanja dugoročnog rezerviranja za troškove i rizike zajedno s ostalim poslovnim prihodima pod pozicijom **I.5.. - Ostali poslovni prihodi (izvan grupe)**, dakle unutar pozicije **I. - POSLOVNI PRIHODI**.

Prema našem kontnom planu **prihodi** od ukidanja dugoročnih rezerviranja za troškove i rizike knjiži se na kontu **765 - Prihodi** od ukidanja dugoročnih rezerviranja.

Prema odredbi točke 40.d HSFI 16 - Rashodi, u bilješkama će poduzetnik objaviti opis, iznos i očekivano vrijeme odljeva ekonomskih koristi vezanih uz rezerviranja.

3. Porezni tretman rezerviranja

Poreznim tretmanom troškova rezerviranja bave se odredbe:

- **Zakona o porezu na dobit** (Nar. nov., br. Nar. nov., 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20 i 138/20) i
- **Pravilnika o porezu na dobit** (Nar. nov., br. 95/05, 133/07, 156/08, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 146/12, 160/13, 12/14, 157/14, 137/15, 1/17, 2/18, 1/19, 1/20, 59/20 i 1/21).

Odredbama Zakona propisano je koje vrste rezerviranja se priznaju kao rashod, a odredbama Pravilnika dani su detaljniji uvjeti koji moraju biti zadovoljeni da bi se pojedino rezerviranje priznalo kao rashod i u poreznom smislu.

3.1. Vrste porezno priznatih rezerviranja

Osnove poreznog tretmana troškova rezerviranja dane su u poglavlju 4.4. *Rezerviranja*, Zakona o porezu na dobit.

ističemo...

Pri utvrđivanju porezne osnovice **ne priznaju se rezerviranja, osim za namjene propisane u ovomu članku** (čl. 11. st. 1. Zakona o porezu na dobit)

U članku 11. stavcima 2. do 5. Zakona o porezu na dobit nabrojane su **vrste rezerviranja** koje su priznate Zakonom o porezu na dobit, a koje dajemo u tabelarnom prikazu koji slijedi.

TELEFON ZA KONZULTACIJE
Ponedjeljkom i četvrtkom
 od 11.00 do 15.30 sati,
utorkom, srijedom i petkom
 od 8.30 do 13.00 sati.

01/ 48 36 046 i 01/ 49 21 739

Porezno priznate vrste rezerviranja

1.	Rezerviranja za rizike i troškove na temelju zakona ili drugog propisa
2.	Rezerviranja koja su uvjetovana ugovorima: <ul style="list-style-type: none"> ■ rezerviranja za otpremnine, ■ rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava, ■ rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima i ■ rezerviranja za troškove po započetim sudskim sporovima
3.	Rezerviranja kod banaka za rizike od potencijalnih gubitaka → priznaju se kao rashod u obračunanoj svoti, ali najviše do visine koju određuju propisi Hrvatske narodne banke
4.	Rezerviranja kod osiguravajućih društava koja se obvezatno formiraju u skladu sa zakonom koji uređuje osiguranje → priznaju se osiguravajućem društvu kao rashod u obračunanim svotama, ali najviše do visine ili gornje granice u skladu sa zakonom koji uređuje osiguranje.
5.	Rezerviranja za neiskorištene godišnje odmore sukladno računovodstvenim propisima → obavezno se ukidaju u sljedećem poreznom razdoblju na način propisan stavkom 6. ovoga članka.

Odredbom članka 11. stavka. 6. Zakona o porezu na dobit dana je opća odredba kojom se propisuje način ukidanja i uporabe rezervacije a koju citiramo u nastavku:

ističemo...

Ukidanje ili uporaba rezervacija priznaje se na način da se prihodi izuzmu i rashodi priznaju tako da u poreznu osnovicu **nisu ponovno uključeni prihodi i rashodi koji su prethodno povećavali ili smanjivali poreznu osnovicu**, osim ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Odredbom članka 36. Pravilnika o porezu na dobit propisani su detalji vezani za gore navedena rezerviranja, među kojima su i dodatni uvjeti koje treba zadovoljiti da bi određeno rezerviranje bilo porezno priznato. Navedene odredbe dat ćemo u okviru poglavlja u kojima objašnjavamo praktičnu primjenu svakog od gore navedenih rezerviranja.

3.2. Koja su rezerviranja porezno nepriznata?

Odredbom HSFI-a 16.23. dana su tri uvjeta. U slučaju kada su ti uvjeti zadovoljeni, prema HSFI-ima rezerviranja se trebaju iskazati kao obveza i kao rashod. No da bi ona bila porezno priznata trebaju biti zadovoljeni uvjeti propisani odredbama Zakona i Pravilnika o porezu na dobit.

ističemo...

Dakle, **u svim slučajevima kada su uvjeti za priznavanje rezerviranja prema računovodstvenim standardima zadovoljeni, a uvjeti prema poreznim propisima nisu zadovoljeni, iskazat će se rashodi po osnovi rezerviranja koji nisu porezno priznati.**

Nepriznati rashodi po osnovi rezerviranja iskazuju se u računu dobiti i gubitka, te tako umanjuju knjigovodstvenu dobit, ali se iznosi takvih rashoda **unose u Obrazac PD kao uvećanje porezne osnovice**, što znači da neće umanjivati i poreznu dobit.

Treba naglasiti da se računovodstvenim standardima spominju izrijekom i **dvije vrste rezerviranja koja nisu ujedno navedena i**

u poreznim propisima. To znači da takva rezerviranja, premda se moraju priznati kada su uvjeti prema poreznim propisima zadovoljeni, nemaju nikakve šanse postati i porezno priznata, jer nisu niti spomenuta u Zakonu i Pravilniku u porezu na dobit. Radi se o:

- 1) rezerviranju za restrukturiranje (HSFI 16.24) i
- 2) rezerviranju po štetnim ugovorima (HSFI 13.27).

Vrste rezerviranja koja ne mogu biti porezno priznata	
1.	Sva rezerviranja iz čl. 11. Zakona o porezu na dobit koja su priznata prema računovodstvenim standardima, kada uvjeti iz Zakona i Pravilnika o porezu na dobit nisu zadovoljeni
2.	Rezerviranja za restrukturiranje (HSFI 16.24)
3.	Rezerviranje po štetnim ugovorima (HSFI 13.27)
4.	Sva ostala rezerviranja priznata računovodstvenim standardima koja Zakon i Pravilnik o porezu na dobit ne spominju.

4. Primjeri evidentiranja po vrstama rezerviranja

4.1. Rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima

Odredbom članka 11. stavka 2. Zakona o porezu na dobit, propisano je da se kao rashod priznaju rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima uvjetovana ugovorom. Odredbom članka 36. stavke 2. Pravilnika o porezu na dobit dana je detaljnija definicija ovih rezerviranja:

Rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima jesu rezerviranja za troškove otklanjanja nedostataka u jamstvenim rokovima u visini utvrđenoj na temelju ugovora i prijašnjih iskusvenih spoznaja u svakoj od djelatnosti, ako ne postoji pravni temelj da se takvi izdaci naplate od treće osobe.

4.1.1. Ugovaranje jamstva

Način ugovaranja jamstva dan je Zakonom o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 35/05, 41/08, 125/11 – Zakon o rokovima ispunjenja novčanih obveza i 78/15), u okviru poglavlja "Odredbe o jamstvu za ispravnost prodane stvari (garancija)" koje u cijelosti prenosimo u nastavku.

3. Jamstvo za ispravnost prodane stvari (garancija)

Odgovornost prodavatelja i proizvođača

Članak 423.

(1) Ako proizvođač jamči za ispravnost stvari u tijeku određenog vremena, računajući od njezine predaje kupcu, kupac može, ako stvar nije ispravna, zahtijevati kako od prodavatelja tako i od proizvođača, da stvar popravi u razumnom roku ili, ako to ne učini, da mu umjesto nje preda ispravnu stvar.

(2) Ako prodavatelj jamči za ispravnost stvari u tijeku određenog vremena, računajući od njezine predaje kupcu, kupac može, ako stvar nije ispravna, zahtijevati od prodavatelja da stvar popravi u razumnom roku ili, ako to ne učini, da mu umjesto nje preda ispravnu stvar.

(3) Jamstvo obvezuje pod uvjetima pod kojima je dano bez obzira na oblik u kojem je dano (jamstveni list, usmena izjava, popratno reklamiranje i sl.), ali je kupac ovlašten zahtijevati da mu jamstvo bude izdano u pisanom obliku ili u nekom drugom, njemu dostupnom, trajnom mediju.

(4) Ova pravila ne isključuju primjenu pravila o odgovornosti prodavatelja za nedostatke stvari.

(5) U jamstvu moraju biti navedena prava iz jamstva koja pripadaju kupcu, te jasno navedeno da jamstvo ne utječe na ostala prava koja pripadaju kupcu po drugim pravnim osnovama.

(6) Jamstvo mora sadržavati pojedinosti koje su potrebne kupcu za ostvarivanje njegovih prava, a posebno trajanje jamstva i teritorijalno područje važenja, te ime, odnosno naziv i adresu osobe koja je izdala jamstvo.

(7) Neispunjenje obveza iz stavka 5. i 6. ovoga članka ne utječe na valjanost jamstva.

Traženje popravka ili zamjene

Članak 424.

(1) Kupac može zbog neispravnosti stvari zahtijevati od prodavatelja, odnosno od proizvođača popravak ili zamjenu stvari u tijeku jamstvenog roka, bez obzira na to kad se nedostatak pojavio.

(2) On ima pravo na naknadu štete koju je pretrpio zbog toga što je bio lišen uporabe stvari od trenutka traženja popravka ili zamjene do njihova izvršenja.

Produljenje jamstvenog roka

Članak 425.

(1) U slučaju manjeg popravka jamstveni rok se produljuje onoliko koliko je kupac bio lišen uporabe stvari.

(2) Međutim, kad je zbog neispravnosti stvari izvršena njezina zamjena ili njezin bitni popravak, jamstveni rok počinje teći ponovno od zamjene, odnosno od vraćanja popravljene stvari.

(3) Ako je zamijenjen ili bitno popravljen samo neki dio stvari, jamstveni rok počinje teći ponovno samo za taj dio.

Raskid ugovora i sniženje cijene

Članak 426.

Ako prodavatelj ne izvrši u razumnom roku popravak ili zamjenu stvari, kupac ima pravo na raskid ugovora ili sniženje cijene, a u svakom slučaju i pravo na popravlanje štete.

Troškovi i rizik

Članak 427.

(1) Prodavatelj, odnosno proizvođač dužan je o svom trošku prenijeti stvar do mjesta gdje se treba popraviti, odnosno zamijeniti te popravljenu, odnosno zamijenjenu stvar vratiti kupcu.

(2) Za to vrijeme prodavatelj, odnosno proizvođač snosi rizik za propast ili oštećenje stvari.

Odgovornost više proizvođača

Članak 428.

Kad je u izradi stvari sudjelovalo više samostalnih proizvođača pojedinih dijelova stvari ili izvođača pojedinih radova, njihova odgovornost prema proizvođaču stvari za njezinu neispravnost, koja potječe od tih dijelova ili od tih radova, prestaje kad prestane odgovornost proizvođača stvari prema kupcu.

4.1.2. Priznavanje i ukidanje rezerviranja

Definicija dana člankim 36. stavkom 2. Pravilnika ujedno utvrđuje i osnovne uvjete koje je potrebno zadovoljiti da bi se navedeno rezerviranje moglo primijeniti. Tako iz navedene definicije proizlazi da se rezerviranje za troškove u jamstvenim rokovima može provesti ako su zadovoljena dva uvjeta:

- 1) Otklanjanje nedostataka u jamstvenom roku ugovoreno je s kupcem.
- 2) Ne postoji pravni temelj da nastali izdaci otklanjanja takvih nedostataka naplate od treće osobe.

No, u slučaju kada takvih podataka nema, porezni obveznik bi trebao doći **do podataka od drugih pružatelja usluga**. Obzirom da je porezni obveznik s drugim pružateljima usluga obično u konkurentskim odnosima do takvih podataka zasigurno nije jednostavno doći. Dodatni problem je i procjena usporedivosti asortimana. Naime, **sami podaci o visini rezerviranja nisu dovoljni**, već je nužno posjedovati ipodatke o asortimanu drugih koji potvrđuju da li su asortimani usporedivi i u kojoj mjeri, a to može biti još veći izazov.

Smatramo da u postupku utvrđivanja visine rezerviranja značajnu ulogu ima i činjenica da li osobe koje su izvršile procjenu imaju dovoljnu razinu stručnosti za donošenje ovakvih procjena.

ističemo...

Neovisno o tome što se u ovom poglavlju prenose pravila iz poreznog propisa, smatramo da su u potpunosti primjenjiva i u računovodstvenom smislu, pa smatramo da nepridržavanje naputaka poreznih propisa ne znači samo porezno nepriznate troškove, već ukazuje i na vjerojatnu računovodstvenu pogrešku.

4.1.4. Porezni tretman isporuke u jamstvenom roku

Prema odredbi čl. 13. st. 1. Pravilnika o PDV-u, ako isporučitelj u jamstvenom roku zamijeni isporučeno dobro drugim istovrsnim dobrom, iste ili približno iste kakvoće i vrijednosti, ta isporuka nije oporeziva. Isto vrijedi i za isporuku kojom se obeštećuje primatelja za štetu nastalu po osnovi ranije isporuke, jer se sukladno članku 25. st. 1. Pravilnika o PDV-u takva transakcija ne smatra isporukom koja podliježe oporezivanju već odštetom.

Prema odredbi čl. 13. st. 4. Pravilnika o PDV-u, ako isporučitelj iz stavka 3. u zamjeni isporučiti drugo dobro, manje ili veće vrijednosti, razlike povećavaju ili smanjuju poreznu osnovicu.

4.1.5. Donošenje odluke i evidentiranje rezerviranja

Nakon što kompletira dokumentaciju vezanu za utvrđivanje postojanja potrebe za rezerviranjima, te za utvrđivanje ukupnog iznosa rezerviranja, poduzetnik donosi odluku o rezerviranju. Smatramo da je uputno odluku donijeti u dva primjerka. Jedan primjerak poduzetnik treba pohraniti u knjigu odluka, odnosno na drugo odgovarajuće mjesto gdje se odlažu spisi koje donosi uprava, odnosno stručne službe poduzetnika. Drugi primjerak s kompletnim prilogima potrebno je dostaviti računovodstvu radi njihova evidentiranja.

Podsjećamo radi se o dokumentaciji, koja je bitna za evidentiranja u više različitih razdoblja izvještavanja, pa i o tome treba voditi računa prilikom pohranjivanja dokumentacije u računovodstvu, kako ne bi bila dostavljena u arhivu nakon proteka prve godine njezine primjene, a prije završetka razdoblja trajanja rezerviranja.

U nastavku dajemo primjer Odluke o rezerviranjima.

Primjer odluke o rezerviranju za popravke u garantnom roku:¹

Trgovac d.o.o.
Duga ulica 555
10000 Zagreb
OIB 55345678944

Sukladno čl. 19. st. 7. i 11. Zakona o računovodstvu (Nar. nov., br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20 i 47/20) i toč. 16.23. Hrvatskog standarda financijskog izvještavanja: 16 – Rashodi (Nar. nov., br. 86/15 i 105/20) donosim sljedeću

ODLUKU

o evidentiranju rezervacija za slučaj otklanjanja kvarova u garantnom roku u iznosu od 100.000,00 kn (slovima: stotisućakuna).

Rezerviranja se evidentiraju na rok od 24 mjeseca.

Prilikom procjene visine iznosa vodili smo se temeljnim kriterijima po kojima se iste mogu priznati.

Kao temelj ove procjene prilažemo dokumentaciju u prilogu ove odluke.

U Zagrebu 31.12.2020.

Predsjednik uprave:
Pero Perić

Prilozi:

- 3) Odluka o davanju jamstva za proizvode A,B,C i D
- 4) Izvode računa glavne knjige 2020 – troškovi popravaka u garantnom roku
- 5) Izvode iz pomoćne knjige 2020 – sklad. kartice prodanih proizvoda
- 6) Tablicu s izračunom procijenjenog troška popravaka.

Računovodstvo rezerviranja provodi sukladno donesenoj odluci. U nastavku kroz nekoliko primjera pojašnjavamo primjenu odredbi o priznavanju, mjerenju iznosa, te ukidanju rezerviranja za troškove otklanjanja nedostataka u jamstvenom roku.

U prvom primjeru prikazujemo evidentiranje rezerviranja u građevinskoj djelatnosti u slučaju kada izvođač radova sam snosi troškove nedostataka u jamstvenom roku, a za otklanjanje nedostataka koristi vanjsku uslugu (uslugu kooperanata).

Primjer 2. - Evidentiranje rezerviranja u građevinskoj djelatnosti

Građevinski poduzetnik ugovorio je s kupcima prodaju građevinskih objekata u kojem je dano jamstvo na dvije godine.

- 1) U 2018. građevinski poduzetnik je prodao nekretnine i rezervirao troškove jamstva za popravke na nekretninama u iznosu od **260.000,00 kn**;
- 2) U 2019. zaprimljeni su računi dobavljača o izvršenim popravcima na nekretninama koje su prodane u 2018. u iznosu od **97.336,05 kn** (PDV iznosi **19.467,21 kn**);

**Objavite svoje
financijske izvještaje
u RiPup-u**

Cijena: **980⁰⁰ kn** + PDV

T: **01 / 49 21 737**

¹ Prilagođeno prema dr. sc. Jasenka Bubić, Krešimir Potočki, bacc. oec.: „Rezerviranja za troškove izdanih jamstava“, RiPup br. 12/2010.

- U 2019. ukinuta su rezerviranja za iznose stvarnih troškova popravaka u iznosu od **77.868,84** (iznosi računa za popravke bez PDV a);
- U 2020. zaprimljeni su računi dobavljača o izvršenim popravcima na nekretninama koje su prodane u 2018. u iznosu od **128.073,75** kn (PDV iznosi **25.614,75** kn);
- U 2020. ukinuta su rezerviranja za iznose stvarnih troškova popravaka u iznosu od **102.459,00** (iznosi računa za popravke bez PDV a);
- Na dan 31.12.2020. isteklo je jamstvo, pa je ukinut i ostatak rezerviranja u iznosu od **79.672,16** kn (razlika između rezerviranih troškova **260.000,00** kn i stvarnih troškova iz 2018. i 2019 koji ukupno iznosi **180.327,84** kn).

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
Knjiženja u 2018.:				
1.	Rezerviranja po danom jamstvu	260.000,00	424	974
Knjiženja u 2019.:				
2.	Ulazni računi dobavljača za popravke	97.336,05		2202
	■ PDV 25%	19.467,21	16005	
	■ iznos računa bez PDV a	77.868,84	4123	
3.	Ukidanje rezerviranja za iznose iz računa	77.868,84	974	7650
Knjiženja u 2020.:				
4.	Ulazni računi dobavljača za popravke	128.073,75		2202
	■ PDV 25%	25.614,75	16005	
	■ iznos računa bez PDV a	102.459,00	4123	
5.	Ukidanje rezerviranja za iznose iz računa	102.459,00	974	7650
6.	Ukidanje rezerviranja istekom jamstva	79.672,16	974	7650

16005 - Pret porez od primljenih isporuka u tuzemstvu po stopi od 25%

2202 - Obveze prema dobavljačima - pravnim osobama za usluge

4123 - Usluge popravka proizvoda u jamstvenom roku

424 - Dugoročna rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima

7650 - Prihodi od ukidanja dugoročnih rezerviranja (oporezivo)

974 - Rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima

U primjeru koji slijedi prikazujemo evidentiranje rezerviranja kod proizvođača automobila koji daje jamstvo za proizvedeni automobil, te u vlastitom servisu otklanja nedostatke o vlastitom trošku.

Primjer 3. - Evidentiranje rezerviranja za dana jamstva proizvođača automobila

Poduzetnik je proizvođač automobila, te je ujedno i ovlašten serviser za modele automobila koje proizvodi. Za prodane automobile daje jamstvo na dvije godine. Servis u jamstvenom roku obavlja se kod tog poduzetnika.

- Poduzetnik je u 2018. godini prodao kupcima automobile u ukupnoj vrijednosti od **10.245.850,00** kn (PDV iznosi **2.049.170,00** kn). Cijena proizvodnje navedenih automobila iznosi **7.300.000,00** kn;
- Na temelju iskustva poduzetnik je za potrebe popravaka u jamstvenom roku rezervirao **7%** vrijednosti prodanih automobila

bez PDV-a što iznosi **573.767,60** kn (8.196.680,00 kn - 7%);

- Prema radnim nalogima u 2019. za popravke automobila u jamstvenom roku utrošeno je: rezervnih dijelova **115.362,75** kn; potrošnog materijala **17.874,15** kn; plaća radnika **15.364,20** kn; ukupno **148.601,10** kn.
- Ukinuto je rezerviranje u visini ukupnih troškova popravaka u 2019. (**148.601,10** kn)
- Prema radnim nalogima u 2020. za popravke automobila u jamstvenom roku utrošeno je: rezervnih dijelova **305.539,45** kn; potrošnog materijala **47.474,25** kn; plaća radnika **35.374,60** kn; ukupno **388.388,30** kn
- Ukinuto je rezerviranje u visini ukupnih troškova popravaka u 2020. (**388.388,30** kn)
- Istekom jamstva, na dan 31.12.2020. ukinut je preostali dio iznosa rezerviranja od **36.778,20** kn (573.767,60 - 148.601,10 - 388.388,30).

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
Knjiženja u 2018.:				
1.a	Izlazni računi za prodaju automobila	10.245.850,00	1200	
	■ PDV 25%	2.049.170,00		260030
	■ iznosi izlaznih računa bez PDV a	8.196.680,00		7520
1.b	Razduženje zaliha gotovih proizvoda	10.245.850,00		6370
	■ PDV	2.049.170,00	6371	
	■ razlika u cijeni	896.680,00	6373	
	■ cijena koštanja	7.300.000,00	701	
2.	Troškovi rezerviranja za procijenjene popravke prodanih automobila	573.767,60	424	974
Knjiženja u 2019.:				
3.	Prema radnim nalogima za popravke u jamstvenom roku u 2019. utrošeno je:			
	■ rezervnih dijelova	115.362,75	406	3202
	■ potrošnog materijala	17.874,15	406	3100
	■ plaće radnika	15.364,20	4700	270,265
4.	Ukidanje rezerviranja za ostvarene rashode popravaka u jamstvenom roku u 2019.	148.601,10	974	7650
Knjiženja u 2020.:				
5.	Prema radnim nalogima za popravke u jamstvenom roku u 2016. utrošeno je:			
	■ rezervnih dijelova	305.539,45	406	3202
	■ potrošnog materijala	47.474,25	406	3100
	■ plaće radnika	35.374,60	470	27,265
6.	Ukidanje rezerviranja za ostvarene rashode popravaka u jamstvenom roku u 2020.	388.388,30	974	7650
7.	Ukidanje rezerviranja istekom jamstva	36.778,20	974	7650

- 1201 - Potraživanja od kupaca u zemlji od prodaje proizvoda, roba i usluga.
 260030 - Obveze za PDV za isporuke u RH po stopi od 25% za izlazne račune
 27 - Obveze prema radnicima za plaće...
 265 - Obveze za doprinose iz i na primanja fizičkih osoba
 406 - Troškovi utrošenog materijala i rezervnih dijelova za zamjene u jamstvenom ro
 424 - Dugoročna rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima
 470 - Bruto plaće i nadnice
 6370 - Gotovi proizvodi u vlastitim prodavaonicama
 6371 - Uračunani PDV u vrijednost proizvoda u prodavaonici
 6373 - Uračunana marža u vrijednost proizvoda u prodavaonici
 3100 - Zalihe sirovina i materijala
 3202 - Zalihe rezervnih dijelova za popravke (servisiranje)
 701 - Troškovi prodanih zaliha gotovih proizvoda iz prodavaonica
 7520 - Prihod od prodaje proizvoda na dom. trž.
 7650 - Prihodi od ukidanja dug. rezerv. (oporezivo)
 974 - Rezervi. za troškove u jamstvenim rokovima

U primjeru broj 4. koristimo iste iznose kao i u prethodnom primjeru. samo što se kao prodavatelj automobila javlja trgovac-serviser koji također daje jamstvo od dvije godine. No. u ovom slučaju i trgovac je od proizvođača dobio jamstvo, te krajnji trošak servisa koji će obaviti trgovac zaračunat će se proizvođaču automobila. U takvom slučaju ne dolazi do rezerviranja za dana jamstva kod trgovca, jer trgovac ne snosi krajnji trošak otklanjanja nedostataka u jamstvenom roku.

Primjer 4. - Dano jamstvo trgovca tereti proizvođača automobila (nema rezerviranja)

Poduzetnik je trgovac automobila, te je ujedno i ovlaštenu servisera za modele automobila koje prodaje. Za prodane automobile daje jamstvo na dvije godine. Servis u jamstvenom roku obavlja se kod tog poduzetnika, a krajnji trošak snosi proizvođač automobila.

- 1) Poduzetnik je u 2018. godini prodao kupcima automobile u ukupnoj vrijednosti od **10.245.850,00 kn** (PDV iznosi **2.049.170,00 kn**). Cijena proizvodnje navedenih automobila iznosi **7.300.000,00 kn**;
- 2) Prema radnim nalogima u 2019. za popravke automobila u jamstvenom roku utrošeno je: rezervnih dijelova **115.362,75 kn**; potrošnog materijala **17.874,15 kn**; plaća radnika **15.364,20 kn**; ukupno **148.601,10 kn**.
- 3) Poduzetnik izdaje izlazni račun za terećenje proizvođača automobila u inozemstvu za troškove popravaka automobila u jamstvenom roku u iznosu od **148.601,10 kn**;
- 4) Prema radnim nalogima u 2016. za popravke automobila u jamstvenom roku utrošeno je: rezervnih dijelova **305.539,45 kn**; potrošnog materijala **47.474,25 kn**; plaća radnika **35.374,60 kn**; ukupno **388.388,30 kn**.
- 5) Poduzetnik izdaje izlazni račun za terećenje proizvođača automobila u inozemstvu za troškove popravaka automobila u jamstvenom roku u iznosu od **388.388,30 kn**;

Knjiženja:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
Knjiženja u 2018.:				
1.a	Izlazni računi za prodaju automobila	10.245.850,00	1200	
	■ PDV	2.049.170,00		260030
	■ iznosi izlaznih računa bez PDV a	8.196.680,00		7560
1.b	Razduženje zaliha robe	10.245.850,00		66302
	■ PDV	2.049.170,00	6640	
	■ razlika u cijeni	896.680,00	6693	
	■ nabavna vrijednost	7.300.000,00	7091	
Knjiženja u 2019.:				
2.	Prema radnim nalogima za popravke u jamstvenom roku u 2019. utrošeno je:			
	■ rezervnih dijelova	115.362,75	406	3202
	■ potrošnog materijala	17.874,15	406	3100
	■ plaće radnika	15.364,20	470	270,265
3.	Izlazni račun inozemnom proizvođaču automobila za servisne troškove u jamstvenom roku	148.601,10	1210	7525
Knjiženja u 2020.:				
4.	Prema radnim nalogima za popravke u jamstvenom roku u 2020. utrošeno je:			
	■ rezervnih dijelova	305.539,45	406	3202
	■ potrošnog materijala	47.474,25	406	3100
	■ plaće radnika	35.374,60	470	270,265
5.	Izlazni račun inozemnom proizvođaču automobila za servisne troškove u jamstvenom roku	388.388,30	1210	7525

- 1201 - Potraživanja od kupaca u zemlji od prodaje proizvoda, roba i usluga.
 260030 - Obveze za PDV za isporuke u RH po stopi od 25% za izlazne račune
 27 - Obveze prema radnicima za plaće...
 265 - Obveze za doprinose iz i na primanja fizičkih osoba
 406 - Troškovi utrošenog materijala i rezervnih dijelova za zamjene u jamstvenom ro
 470 - Bruto plaće i nadnice
 66305 - Roba u prodavaonici po prodajnoj cijeni s 25% PDV-a
 6640 - Porez na dodanu vrijednost robe u prodavaonicama
 6693 - Razlika u cijeni robe u prodavaonici
 3100 - Zalihe sirovina i materijala
 3202 - Zalihe rezervnih dijelova za popravke (servisiranje)
 7091 - Troškovi prodanih zaliha gotovih proizvoda iz prodavaonica
 7525 - Prihod od ostalih usluga na ino. tržištu

Potpuno isti način evidentiranja kao u primjeru br. 4. primjenjuje se i u slučaju kada trgovac ne daje jamstvo, već kupcu automobila izravno jamstvo daje proizvođač automobila.

4.2. Rezerviranja za troškove sudskih sporova

Jedano od nabrojanih vrsta rezerviranja iz članka 11. točke 2. *Zakona o porezu na dobit* koja se priznaju kao rashod jesu i rezerviranja za troškove po započetim sudskim sporovima.

Priznaju se kao rashod rezerviranja za rizike i troškove na temelju zakona ili drugog propisa i rezerviranja koja su uvjetovana ugovorima (rezerviranja za otpremnine, rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava, rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima i rezerviranja za troškove po započetim sudskim sporovima).

Priznavanje i ukidanje rezerviranja za troškove po započetim sudskim sporovima iz čl. 11. *Zakona o porezu na dobit*, detaljno su definirana u čl. 36. st. 4. *Pravilnika o porezu na dobit*. Iz navedene odredbe proizlazi da se radi o rezerviranjima za pokrenute sudske sporove protiv poreznog obveznika do petnaestog dana prije dana podnošenja porezne prijave, u visini utužene svote uvećane za pripadajuće troškove spora, osim kamata na utuženu svotu.

Prema navedenoj odredbi, na odgovarajući način u rashode poreznog razdoblja priznaju se i rezerviranja po započetim, zakonski utvrđenim arbitražnim postupcima i postupcima mirenja.

Rezerviranja po toj osnovi ukidaju se u poreznom razdoblju u kojem je donesena pravomoćna presuda, pravorijek arbitražnog izabranog suda ili nagodba u postupku mirenja. U nastavku dajemo primjer evidentiranja jednog takvog rezerviranja.

Primjer 5. - Knjiženje dugoročnih rezerviranja za troškove sudskih sporova

Poduzetnik "A" tužen je od poduzetnika "X" tijekom 2016. za dug za obavljanu uslugu od **100.000,00 kn**. Poduzetnik "A" tvrdi da navedena usluga nije obavljena, te nije evidentirao račun na navedeni iznos od poduzetnika "X". Odvjetnik poduzetnika "A" procijenio je da postoji vjerojatnost gubitka spora..

Knjiženja u 2020.:

- 1) Poduzetnik "A" na dan 31. 12. 2020. izvršio je obračun rezerviranja za troškove sudskih sporova u iznosu od **100.000,00 kn**;

422 Rezerviranja za troškove sudskih sporova	972 Dugoročna rezerviranja za troškove po započetim sudskim troškovima
(1) 100.000,00	100.000,00 (1)

Knjiženja u 2021.:

- 2) Sud 15. ožujka 2021. donio presudu u korist poduzetnika "X" prema kojoj poduzetnik "A" treba isplatiti dug u iznosu od **35.000,00 kn** i sudske troškove u iznosu od **11.320,00 kn**;
- 3) Ukinuto je rezerviranje za troškove sudskih troškova u iznosu od **100.000,00 kn**;

7381 Naknadno utvrđeni ostali troškovi iz proteklih godina	2202 Obveze prema dobavljačima - pravnim osobama za usluge
(2) 35.000,00	35.000,00 (2)

4640 Sudski troškovi	235 Obveze s osnove sudskih presuda
(2) 11.320,00	11.320,00 (2)
7650 Prihodi od ukidanja dugoročnih rezerviranja (oporezivo)	972 Dugoročna rezerviranja za troškove po započetim sudskim troškovima
100.000,00 (3)	(3) 100.000,00 100.000,00 So

4.3. Rezerviranja za otpremnine

Odredbom članka 11. stavka 2. *Zakona o porezu na dobit*, u porezno priznate rashode mogu se uključiti i rezerviranja za otpremnine. Odredbom članka 36. stavka 5. *Pravilnika o porezu na dobit* propisano je da se takva rezerviranja priznaju prema utvrđenom planu za slijedeće porezno razdoblje.

O kojim se otpremninama radi propisano je odredbama *Zakona o radu* (Nar. nov., br. 93/14, 127/17 i 98/19).

Prema čl. 126. st. 1. ZOR-a, radnik kojem poslodavac otkazuje nakon dvije godine neprekidnog rada, osim ako se otkazuje zbog razloga uvjetovanih ponašanjem radnika, ima pravo na otpremninu u iznosu koji se određuje s obzirom na dužinu prethodnog neprekidnog trajanja radnog odnosa s tim poslodavcem.

U vrste otkaza za koje je poslodavac, prema navedenom članku, dužan isplaćivati otpremninu ulaze:

- **poslovno uvjetovani otkaz** (ako prestane potreba za obavljanjem određenog posla zbog gospodarskih, tehnoloških ili organizacijskih razloga) te
- **osobno uvjetovani otkaz** (ako radnik nije u mogućnosti uredno izvršavati svoje obveze iz radnog odnosa zbog određenih trajnih osobina ili sposobnosti).

U ova dva slučaja prema čl. 126. st. 2. i 3. ZOR-a, otpremnina se ne smije ugovoriti, odnosno odrediti u iznosu manjem od jedne trećine prosječne mjesečne plaće koju je radnik ostvario u tri mjeseca prije prestanka ugovora o radu, za svaku navršenu godinu rada kod toga poslodavca. Ako zakonom, kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu nije određeno drukčije, ukupan iznos otpremnine iz stavka 2. ovoga članka ne može biti veći od šest prosječnih mjesečnih plaća koje je radnik ostvario u tri mjeseca prije prestanka ugovora o radu..

Prema odredbama članka 127. st. 1.-3. ZOR-a poslodavac kod kojeg bi u razdoblju od devedeset dana mogla prestati potreba za radom najmanje dvadeset radnika, od kojih bi poslovno uvjetovanim otkazom prestali ugovori o radu najmanje petorice radnika, dužan je pravodobno i na način propisan ovim Zakonom, savjetovati se s radničkim vijećem radi postizanja sporazuma u svrhu otklanjanja ili smanjenja potrebe za prestankom rada radnika.

U višak radnika iz stavka 1. ovoga članka ubrajaju se radnici kojima će radni odnos prestati poslovno uvjetovanim otkazom ugovora o radu i sporazumom poslodavca i radnika na prijedlog poslodavca. Poslodavac je dužan, radi provođenja obveze savjetovanja iz stavka 1. ovoga članka, radničkom vijeću u pisanom obliku dostaviti odgovarajuće podatke o razlozima zbog kojih bi mogla prestati potreba za radom radnika, broju ukupno zaposlenih radnika, broju, zvanju i poslovima radnika za čijim bi radom mogla prestati potreba, kriterijima izbora takvih radnika, iznosu i načinu obračuna otpremnina i drugih davanja radnicima te mjerama koje je poduzeo radi zbrinjavanja viška radnika.

Iz navedenih mjera može se izvući podatak o broju radnika koji će u budućim razdobljima dobiti poslovno ili osobno uvjetovani otkaz ugovora o radu, pa se na temelju tih podataka i podataka o visini isplaćenih plaća tih radnika može izračunati visina otpremnine koja će biti isplaćena u budućim razdobljima. Obzirom da je visina otpremnine vezana i za plaće koje će tek biti isplaćene prije otkaza ugovora o radu, visina plaće ne može se točno odrediti, već se procjenjuje. To posebice vrijedi u slučajevima kada kolektivni ugovor ili neki drugi izvor radnog prava zahtijeva usklađenje plaća u slučaju inflacije ili porasta troškova života, a takve se promjene očekuju u budućim razdobljima prije otkaza.

Kao specifičnost u izračunavanju visine otpremnine treba spomenuti otpremnine **za radnika koji je pretrpio ozljedu na radu, odnosno koji je obolio od profesionalne bolesti**. Prema članku 42. Zakona o radu, kada takvom radniku nakon završenog liječenja, oporavka i profesionalne rehabilitacije, poslodavac ne može osigurati odgovarajuće poslove iz članka 41. ovoga Zakona, tada takav radnik **ima pravo na otpremninu najmanje u dvostrukom iznosu**, ako je ispunio uvjete za stjecanje prava na otpremninu propisanu ovim Zakonom o radu.. Navedeno ne vrijedi ukoliko je poslove iz članka 41. Zakona o radu radnik neopravdano odbio.

Drugi Zakoni, kolektivni ugovor ili pravilnik o radu ili ugovor o radu mogu propisati i veće iznose otpremnine od onih utvrđenih odredbama ZOR-a. U tom slučaju poslodavac je obavezan, po principu povoljnijeg prava, radniku obračunati i isplatiti otpremninu prema izvoru prava po kojem se utvrđuje najviši iznos otpremnine.

Otpremnina prilikom odlaska u mirovinu radnika nije utvrđena kao obveza odredbama ZOR-a. Takvu otpremninu poslodavac je dužan isplatiti samo ukoliko je propisana nekim drugim izvorom prava, kao što je primjerice kolektivni ugovor, ugovor o radu i slično.

Poduzetnik može **menadžerskim ugovorom predvidjeti i menadžersku otpremninu**. Prema odredbama propisa o porezu na dobit, i troškove za tu vrstu otpremnine moguće je rezervirati, odnosno predstavljaju priznati trošak u Obrascu PD.

Prilikom procjene navedenih otpremnina, poduzetnik treba voditi računa i o propisima poreza na dohodak, jer se navedene otpremnine do određenih iznosa ne oporezuju, dok se preko određenih iznosa smatraju neto plaćom na koju se plaćaju svi porezi i doprinosi iz plaće i doprinosi na plaće. U nastavku dajemo izvadak iz tabelarnog prikaza iz članka 7. stavka 2. *Pravilnika o porezu na dohodak* (Nar. nov., br. 10/2017) koji se utvrđuju maksimalni iznosi otpremnina koje se ne smatraju plaćom. Prema navedenoj odredbi propisani su slijedeći neoporezivi iznosi otpremnina:

Opis	Iznos
Otpremnine prilikom odlaska u mirovinu	do 8.000,00 kuna
Otpremnine zbog poslovno uvjetovanih otkaza i osobno uvjetovanih otkaza, prema zakonu kojim se uređuje radni odnos	do visine 6.500,00 kuna za svaku navršenu godinu rada kod tog poslodavca
Otpremnine zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti	do visine 8.000,00 kuna za svaku navršenu godinu rada kod tog poslodavca

Detaljno o utvrđivanju iznosa otpremnine koji se ne oporezuje, te dio koji se oporezuje, te postupak obračunavanja obveznih davanja na oporezive otpremnine i ispunjavanje obrasca JOPPD vezano uz otpremnine, pisali smo u članku "**Otpremnine – obračun i oporezivanje**", RiPup br. 10/2020 str. 109.

U nastavku dajemo primjer knjiženja rezerviranja za otpremnine zbog poslovno uvjetovanog otkaza viška radnika sukladno programu zbrinjavanja sastavljenom sukladno članku 127. st. 1.-3. ZOR-a.

Primjer 6. - Rezerviranja za starosnu mirovinu i poslovno uvjetovani otkaz

Analiza tržišta obavljena u travnju 2017. god. kod poduzetnika A utvrdila je da će se potražnja za proizvodom X značajno smanjiti do 2020. god. te da bi do tog razdoblja trebalo ugasiti proizvodnju. Analizom učinka na proizvodni proces utvrđeno je da se treba ukinuti jedna radna smjena. Programom zbrinjavanja uspješno je raspoređeno 127 radnika, 7 radnika u 2020. odlaze u starosnu mirovinu, no za 20 radnika utvrđeno je da će im se morati uručiti poslovno uvjetovani otkaz tijekom 2018., 2019. i 2020. zaključno sa 30. studeni 2020.. Predviđeni troškovi otpremnina za poslovno uvjetovane otkaze i starosnu mirovinu iznose ukupno **756.000,00 kn**, a po godinama kako sljede:

- u 2018. za 3 radnika - otpremnina za otkaz **105.000,00 kn**;
- u 2019. za 8 radnika - otpremnina za otkaz **275.000,00 kn**;
- u 2020. za 9 radnika - otpremnina za otkaz **320.000,00 kn**;
- u 2020. za 7 radnika - otpremnina za starosnu mirovinu **56.000,00 kn**.

Poslovni događaji u 2017:

- 1) Knjiženo rezerviranje otpremnine za 2018. u iznosu **105.000,00 kn**.

Poslovni događaji u 2018:

- 2) Za 3 radnika obračunana otpremnina u iznosu **103.539,45 kn**;
- 3) Isplaćena otpremnina u iznosu **103.539,45 kn**;
- 4) Ukinuto rezerviranje iz 2017. u iznosu **105.000,00 kn**;
- 5) Knjiženo rezerviranje otpremnine za 2019. u iznosu **275.000,00 kn**.

Poslovni događaji u 2019:

- 6) U 2019. dva radnika pronašla su novo radno mjesto te su s njima sklopljeni sporazumni raskidi ugovora u radu. Utvrđeno je da su time troškovi umanjeni za **70.000,00 kn**, pa se rezerviranja za otpremnine u toj godini ukidaju za taj iznos;
- 7) Za 6 radnika obračunana otpremnina u iznosu **217.859,55 kn**;
- 8) Isplaćena otpremnina u iznosu **217.859,55 kn**;
- 9) Ukinuto rezerviranje za isplaćenu otpremninu za 6 radnika u iznosu **205.000,00 kn**;
- 10) Knjiženo rezerviranje otpremnine za 2020. u iznosu **376.000,00 kn**.

Poslovni događaji u 2020:

- 11) Za 9 radnika obračunana otpremnina u iznosu **300.395,45 kn**;
- 12) Isplaćena otpremnina u iznosu **300.395,45 kn**;
- 13) Za 7 radnika obračunana otpremnina za odlazak u starosnu mirovinu u iznosu **56.000,00 kn**;
- 14) Isplaćena otpremnina za odlazak u starosnu mirovinu u iznosu **56.000,00 kn**;
- 15) Ukinuto rezerviranje za isplaćenu otpremninu u iznosu **376.000,00 kn**;
- 16) Ukinut ostatak rezerviranja za otpremnine u iznosu **8.205,55 kn**.

TELEFON ZA KONZULTACIJE

Ponedjeljkom i četvrtkom

od 11.00 do 15.30 sati,

utorkom, srijedom i petkom

od 8.30 do 13.00 sati.

01/48 36 046 i 01/49 21 739

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
Knjiženja u 2017.:				
1.	Rezerviranja za otpremnine zbog poslovno uvjetovanih otkaza i odlaska u mirovinu u 2018.	105.000,00	4201	9701
Knjiženja u 2018.:				
2.	Obaćun otpremnine radnicima zbog poslovno uvjetovanih otkaza u 2018.	103.539,45	4451	23034
3.	Blagajnički izvještaj - isplata otpremnine radnicima zbog poslovno uvjetovanih otkaza u 2018.	103.539,45	23034	1020
4.	Ukidanje rezerviranja iz 2017. za isplaćene otpremnine radnicima zbog poslovno uvjetovanih otkaza u 2018.	105.000,00	9701	7650
5.	Rezerviranja za otpremnine zbog poslovno uvjetovanih otkaza i odlaska u mirovinu u 2019.	275.000,00	4201	9701
Knjiženja u 2019.:				
6.	Ukidanje rezerviranja iz 2018. za otpremnine za 2 radnika kojima neće biti isplaćena otpremnina	70.000,00	9701	7650
7.	Obaćun otpremnine radnicima zbog poslovno uvjetovanih otkaza u 2019.	217.859,55	4451	23034
8.	Blagajnički izvještaj - isplata otpremnine radnicima zbog poslovno uvjetovanih otkaza u 2019.	217.859,55	23034	1020
9.	Ukidanje preostalog rezerviranja iz 2018. za isplaćene otpremnine radnicima zbog poslovno uvjetovanih otkaza u 2019.	205.000,00	9701	7650
10.	Rezerviranja za otpremnine zbog poslovno uvjetovanih otkaza i odlaska u mirovinu u 2020.	376.000,00	4201	9701
Knjiženja u 2020.:				
11.	Obaćun otpremnine radnicima zbog poslovno uvjetovanih otkaza u 2020.	300.395,45	4451	23034
12.	Blagajnički izvještaj - isplata otpremnine radnicima zbog poslovno uvjetovanih otkaza u 2020.	300.395,45	23034	1020
13.	Obaćun otpremnine radnicima zbog odlaska u starosnu mirovinu u 2020.	56.000,00	4450	23034
14.	Blagajnički izvještaj - isplata otpremnine radnicima zbog odlaska u starosnu mirovinu u 2020.	56.000,00	23034	1020
15.	Ukidanje rezerviranja iz 2019. za isplaćene otpremnine radnicima zbog poslovno uvjetovanih otkaza i odlaska u starosnu mirovinu u 2020.	376.000,00	9701	7650
16.	Blagajnički izvještaj - isplata otpremnine radnicima zbog odlaska u starosnu mirovinu u 2020.	56.000,00	23034	1020

1020 - Glavna blagajna
 23034 - Obveze za otpremnine
 4200 - Dug rezerviranja za mirovine i otpremnine
 4450 - Otpremnine radnicima kod odlaska u mirovinu
 4451 - Otpremnine radnicima zbog poslovno i osobnouvjetovanih otkaza
 7650 - Prihodi od ukidanja dugoročnih rezerviranja
 9701 - Rezerviranja za otpremnine

4.4. Rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava

Rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava također su priznati rashod sukladno odredbi članka 11. stavka 2. *Zakona o porezu na dobit*.

Radi se o slučajevima kada poduzetnik koristi prirodna bogatstva u okviru ustupljenih koncesija koja su u vlasništvu države ili lokalnih zajednica, a koncesijskim ugovorom ili zakonskim odredbama zahtijevana je sanacija koncesijskog dobra za vrijeme ili nakon korištenja. To znači da društvo, najčešće po isteku koncesijskog ugovora mora investirati u građevinske i druge sanacijske radove, što može biti značajna rashodna stavka.

Iznose troškova sanacije procijenjuju stručne osobe društva, te svake godine rezerviraju iznose sukladno ukupno procijenjenom iznosu sanacije, te ukupnom trajanju koncesije.

Primjer 7. - Knjiženje dugoročnih rezerviranja za troškove sanacije prirodnih bogatstava

Poduzetnik "A" 1. siječnja 2017. dobilo je od općine koncesiju za eksploataciju minerala iz kamenoloma na 3 godine. Godišnja naknada za koncesiju iznosi **10.000,00** kn. Prema ugovoru o koncesiji nakon isteka ugovora o koncesiji poduzetnik "A" dužan je uređiti zemljište na kojem je kamenolom. Procijenjeno je da će ukupni troškovi uređenja zemljišta na kojem je kamenolom u 2020. iznositi **120.000,00** kn i odlučeno je da se navedeni troškovi rezerviraju i podjednako rasporede u razdoblju korištenja kamenoloma odnosno u razdoblju od 2017. do 2019. za vrijeme dok se ostvaruju prihodi od korištenja odnosno prodaje kamena.

Poslovni događaji u 2017:

- 1) Uplaćena je koncesija u iznosu od **10.000,00** kn;
- 2) Rezervirani su troškovi korištenja mineralnog bogatstva **40.000,00** kn;

Poslovni događaji u 2018:

- 3) Uplaćena je koncesija u iznosu od **10.000,00** kn;
- 4) Rezervirani su troškovi korištenja mineralnog bogatstva **40.000,00** kn;

Poslovni događaji u 2019:

- 5) Uplaćena je koncesija u iznosu od **10.000,00** kn;
- 6) Rezervirani su troškovi korištenja mineralnog bogatstva **40.000,00** kn;

Poslovni događaji u 2020:

- 7) Primljen ulazni račun za uređenje zemljišta na kojem je kamenolom iznosi **162.500,00** (PDV iznosi **32.500,00** kn);
- 8) Ukida se rezerviranje za troškove korištenja mineralnog bogatstva u iznosu od **120.000,00** kn. Tekst primjera

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
Knjiženja u 2017.:				
1.	Izvod žiro računa uplata koncesije za 2017.	10.000,00	4660	1000
2.	Obračun rezerviranja za troškove korištenja mineralnog bogatstva za 2017.	40.000,00	423	973
Knjiženja u 2018.:				
3.	Izvod žiro računa uplata koncesije za 2018.	10.000,00	4660	1000
4.	Obračun rezerviranja za troškove korištenja mineralnog bogatstva za 2018.	40.000,00	423	973
Knjiženja u 2019.:				
5.	Izvod žiro računa uplata koncesije za 2019.	10.000,00	4660	1000
6.	Obračun rezerviranja za troškove korištenja mineralnog bogatstva za 2019.	40.000,00	423	973
Knjiženja u 2020.:				
7.	Ulazni račun dobavljača za uređenje zemljišta na kojem je kamenolom	162.500,00		2202
	■ PDV 25%	32.500,00	16005	
	■ iznos računa bez PDV a	130.000,00	4129	
8.	Ukidanje troškova rezerviranja korištenja mineralnog bogatstva	120.000,00	973	7650

1000 - Žiro račun

16005 - Pretporez od primljenih isporuka u tuzemstvu po stopi od 25%

2202 - Obveze prema dobavljačima - pravnim osobama za usluge

4129 - Ostale usluge održavanja

423 - Dugoročna rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava

4660 - Troškovi koncesija

7650 - Prihodi od ukidanja dug. rezerv. (oporezivo)

973 - Rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava

4.5. Rezerviranje troškova za restrukturiranje

Rashodi rezerviranja nisu predviđeni poreznim propisima, ali jesu računovodstvenim. U nastavku pojašnjavamo računovodstvena pravila rezerviranja za troškove restrukturiranja.

4.5.1. Restrukturiranje u računovodstvenim propisima

Odredbama HSFI-a rezerviranje za restrukturiranje propisano je točkom HSFI-a 16.24. Detaljniji pristup ovom obliku rezerviranja može se pronaći u točki 10. MRS-a 37 koji daje i samu definiciju pojma restrukturiranja:

Restrukturiranje je program koji planira i nadzire rukovodstvo, a koji značajno mijenja područje poslovanja subjekta ili način vođenja poslova.

Odredbom HSFI-a 16.24 propisano je da se **rezerviranja za restrukturiranje priznaju samo kad poduzetnik:**

a) ima detaljan formalni plan restrukturiranja koji sadrži najmanje sljedeće:

- i) poslovanje ili dio poslovanja na koje se odnosi,
- ii) glavne lokacije na kojima se provodi,
- iii) lokaciju, funkciju i približan broj zaposlenih koji će primiti naknadu zbog prestanka rada,
- iv) izdatke koji će nastati, i
- v) kada će plan biti proveden, i

b) započinjanjem provedbe toga plana ili objavom njegovih glavnih značajki onima na koje on utječe nastaju kod njih opravdana očekivanja da će se restrukturiranje provesti.

Iznosi rezerviranja za restrukturiranje uključit će samo izravne izdatke koji proizlaze iz restrukturiranja, a to su:

- a) izdaci nužno uvjetovani restrukturiranjem, i
- b) izdaci koji nisu povezani s uobičajenim aktivnostima poduzetnika.

Točkom 70. MRS-a 37 dani su primjeri koji mogu odgovarati definciji restrukturiranja. To su:

- (a) prodaja ili napuštanje poslovnog programa;
- (b) zatvaranje poslovnih mjesta u državi ili regiji, ili premještanje poslovnih aktivnosti iz jedne države ili regije u drugu;
- (c) promjene strukture rukovodstva, na primjer, uklanjanje sloja rukovodstva; i
- (d) temeljni preustroj koji ima značajni utjecaj na vrstu i svrhu poslovanja subjekta.

Obzirom da se uz restrukturiranje vežu pojmovi kao što je "opravdana očekivanja" bitne su i dodatne napomene i pojašnjenja koja su data odredbama MRS-a 37. Tako prema točki 73. MRS-a 37 dokazom da je plan restrukturiranja započet smatra se primjerice:

- rušenje pogona ili prodaja imovine, ili
- javna objava glavnih značajki plana.

Javna objava detaljnog plana restrukturiranja je izvedena obveza restrukturiranja samo:

- ako je dovoljno detaljna (na primjer, iznošenje glavnih značajki plana) i
- učinjena na način da stvori opravdana očekivanja drugih stranaka, kao što su klijenti, dobavljači i zaposlenici (ili njegovi predstavnici) da će subjekt izvršiti restrukturiranje.

Kako bi plan bio dostatan za nastanak izvedene obveze u trenutku njegove objave onima na koje se odnosi, potrebno je **predvidjeti početak njegove provedbe što je prije moguće**, te završiti ga u roku kojime se onemogućavaju značajne promjene plana. Ako se očekuje dugo odgađanje prije početka restrukturiranja ili da će se restrukturiranje odvijati neopravdano dugo, nije vjerojatno da će plan stvoriti opravdana očekivanja onih na koje se odnosi da će subjekt zaista provesti restrukturiranje budući da to vrijeme daje subjektu mogućnost promjene planova (toč. 74. MRS-a 37).

Točkom 76. MRS-a 37 pojašnjeno je da **izvedena obveza može biti posljedica prethodnog događaja i odluke rukovodstva zajedno**. To je poduprto primjerom pregovora s predstavnicima zaposlenih o otpremninama ili s kupcima za prodaju poslovanja mogu se zaključiti samo uz odobrenje uprave. Nakon što je odobrenje dobiveno i priopćeno drugim strankama, subjekt ima izvedenu obvezu restrukturiranja ako su ispunjeni uvjeti iz točke 72.

4.5.2. Evidentiranje rezerviranja za troškove restrukturiranja

Troškovi restrukturiranja nisu priznati rashod prema propisima o porezu na dobit. Upravo ova činjenica utiče na specifičnost eviden-

tiranja rezerviranja za troškove restrukturiranja gdje se tom prilikom javljaju privremene porezne razlike, odnosno odgođena porezna imovina.

Naime **troškovi restrukturiranja su porezno nepriznati rashod u razdoblju u kojem su nastali**, te se iznos tih troškova treba unijeti u red. br. 23. obrasca PD čime se povećava porezna osnovica razdoblja u kojem su nastali.

Obzirom da će ukidanjem troškova restrukturiranja nastati prihod, radi se o privremenim razlikama, pa se sukladno točki HSFI-a 14.23.

Odgođenu poreznu imovinu treba priznati za prenesene neiskorištene porezne gubitke, neiskorištene porezne olakšice i sve odbitne privremene razlike u visini za koju je vjerojatno da će oporeziva dobit biti raspoloživa i za koju se preneseni porezni gubitak, neiskorištene porezne olakšice i odbitne privremene razlike mogu iskoristiti, osim ako odgođena porezna imovina nastaje početnim priznavanjem imovine ili obveze u transakciji koja:

- nije poslovno spajanje, i*
- u vrijeme transakcije ne utječe na računovodstvenu dobit niti na oporezivu dobit (porezni gubitak).*

Obračun odgođene porezne imovine knjiži se u visini 20% troška rezerviranja potražno na konto 811 - Korekcija poreza na dobit zbog odgođene porezne imovine i odgođene porezne obveze i dugovno na konto 0803 - Odgođena porezna imovina zbog privremeno porezno nepriznatih rezerviranja za troškove i rizike.

Ukidanje troškova restrukturiranje provodi se na način da se poništi obveza i evidentira prihod od ukidanja troškova restrukturiranja. Iznos prihoda unosi se u r.br. 31. obrasca PD za to razdoblje, te se na taj način smanjuje osnovica poreza na dobit. Time dolazi do ukidanja privremenih razlika pa se provodi i ukidanje odgođene porezne imovine.

Obračun ukidanja odgođene porezne imovine knjiži se u visini 20% prihoda od ukidanja rezerviranja dugovno na konto 811 - Korekcija poreza na dobit zbog odgođene porezne imovine i odgođene porezne obveze i potražno na konto 0803 - Odgođena porezna imovina zbog privremeno porezno nepriznatih rezerviranja za troškove i rizike.

Knjiženje rezerviranja za restrukturiranje, obračun i knjiženje odgođene porezne imovine, te ukidanje rezerviranja i odgođene porezne imovine prikazujemo u primjeru koji slijedi.

Primjer 8. - Knjiženje dugoročnih rezerviranja troškova za restrukturiranja

Poduzetnik A u 2018. godini sastavio je plan restrukturiranja koji se odnosi na razdoblje 2019.-2020. s ukupnim planiranim troškovima u iznosu **500.000,00** kn;

- Poduzetnik A u 2018. proknjižio je **500.000,00** kn troškova prema planu restrukturiranja.
- Odgođena porezna imovina na porezno nepriznate troškove rezerviranja u 2018. (12% na **500.000,00** kn) **60.000,00** kn;
- U 2019. stvarni troškovi restrukturiranja po računima dobavljača (PDV iznosi **55.808,39**) bez PDV a iznose **253.674,48** kn;
- U 2019. izvršeno ukidanje rezerviranja za restrukturiranje **253.674,48** kn;
- U 2019. smanjenje odgođene porezne imovine zbog ukidanja rezerviranja za restrukturiranje (12% na **253.674,48**) **30.440,94** kn;
- U 2020. stvarni troškovi restrukturiranja po računima dobavljača (PDV iznosi **47.143,92**) bez PDV a iznose **204.973,55** kn;

7) Na dan 31.12.2020. izvršeno ukidanje rezerviranja za restrukturiranje **246.325,52** kn;

8) Na dan 31.12.2020. izvršeno je smanjenje odgođene porezne imovine zbog ukidanja rezerviranja za restrukturiranje (12% na **246.325,52**) **29.559,06** kn;

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
Knjiženja u 2018.:				
1.	Rezerviranje za restrukturiranje za 2018. do 2020.	500.000,00	4250	9790
2.	Odgođena porezna imovina (12% na 500.000,00 kn) u korist dobitka tekuće godine nakon oporezivanja	60.000,00	0803	811
Knjiženja u 2019.:				
3.	Ulazni računi dobavljača za stvarne troškove restrukturiranja u 2019.	317.093,10		2202
	■ PDV 25%	63.418,62	16005	
	■ iznosi računa bez PDV a	253.674,48	4	
4.	Ukidanje rezerviranja za restrukturiranje u 2019. za stvarne troškove rezerviranja	253.674,48	9790	7651
5.	Ukidanje odgođene porezne obveze zbog ukidanja rezerviranja za restrukturiranje u 2019. (20% na 253.674,48 kn)	30.440,94	811	0803
Knjiženja u 2020.:				
6.	Ulazni računi dobavljača za stvarne troškove restrukturiranja u 2020.	256.216,94		2202
	■ PDV 25%	51.243,39	16005	
	■ iznosi računa bez PDV a	204.973,55	4	
7.	Ukidanje rezerviranja za restrukturiranje u 2020. za razliku troškova rezerviranja na dan 31.12.2020.	246.325,52	9790	7651
8.	Ukidanje odgođene porezne obveze zbog ukidanja rezerviranja za restrukturiranje na dan 31.12.2020. (12% na 246.325,52 kn)	29.559,06	811	0803

0803 - Odgođena porezna imovina zbog privremeno porezno nepriznatih rezerviranja za troškove irizike

811 - Korekcija poreza na dobit zbog odgođene porezne imovine i odgođene porezne obveze

2202 - Obveze prema dobavljačima - pravnim osobama za usluge

4250 - Rezerviranja za restrukturiranja

7651 - Prihodi od ukidanja dugoročnih rezerviranja (neoporezivo)

9790 - Rezerviranja za restrukturiranja

16005 - Pretporez od primljenih isporuka u tuzemstvu po stopi od 25%

4.6. Rezerviranje po štetnim ugovorima

Što je štetni ugovor definirano je točkom HSFI-a 16.7:

Štetni ugovor jest ugovor u kojem neizbježni troškovi ispunjenja obveze prema tom ugovoru prelaze ekonomske koristi koje se od njega očekuju.

Točkom HSFI-a 16.23. upravo je u slučaju postojanja štetnog ugovora propisana iznimka od općeg pravila po kojem se budući poslovni gubici ne priznaju kao rezerviranja:ggg6

Ako poduzetnik ima štetni ugovor, sadašnja obveza prema tom ugovoru treba se priznati i mjeriti kao rezerviranja.

Prema točki HSFI-a 13.27, ako poduzetnik ima štetni ugovor, sadašnja obveza prema tom ugovoru treba se priznati i kao rezerviranje u visini gubitka.

Neizbježni troškovi ispunjenja ugovora odražavaju barem neto trošak raskida ugovora, što je trošak ispunjenja ugovora ili naknada ili kazne koje je potrebno platiti uslijed neispunjenja ugovora, ovisno o tome koji je iznos niži (toč. 68. MRS-a 37).

Drugim riječima, ovdje je riječ o ugovoru koji će proizvesti negativne učinke u takvoj visini da se po tom ugovoru neće ostvariti dobit već gubitak.

Točkom 67. MRS-a 37 pojašnjava da je mnoge ugovore (na primjer, neke uobičajene naloge za kupnju) moguće otkazati bez plaćanja naknade drugoj stranki, te stoga obveza ne postoji. Drugim se ugovorima utvrđuju prava i obveze svake ugovorne stranke. Ako događaji učine taj ugovor štetnim, on ulazi u područje primjene ovog standarda, te nastaje obveza koja se priznaje. Izvršni ugovori koji nisu štetni ne ulaze u područje primjene ovog standarda.

Prije stvaranja posebnoga rezerviranja za štetni ugovor, subjekt priznaje gubitak od umanjenja vrijednosti imovine koja je povezana s tim ugovorom (toč. 69. MRS-a 37)

Obzirom da Zakon o porezu na dobit ne spominje štetni ugovor, rashodi po osnovi takvog rezerviranja nisu porezno priznati. Stoga se i troškovi takvog rezerviranja smatraju odbitnom privremenom razlikom pa treba evidentirati odgođenu poreznu imovinu na isti način kako smo prikazali u prethodnom poglavlju ovog članka. U nastavku dajemo primjer knjiženja rezerviranja po štetnim ugovorima.

Primjer 9. - Knjiženje rezerviranja troškova po štetnim ugovorima

Poduzetnik "A" sklopio je s kupcem u travnju 2019. ugovor o izgradnji građevinskog objekta s fiksnom cijenom. Na dan 31.12.2019. procijenjeno je da će zbog porasta cijene materijala korištenog u gradnji troškovi građevinskih radova u 2020. biti viši za **350.000,00 kn** od ranije predviđenog. Zbog toga što ugovorom nije predviđeno povećanje prodajne cijene građevinskog objekta zbog porasta troškova gradnje, ovo povećanje troškova ne može se prevaliti na kupca, pa je uprava donijela odluku o primjeni odredbi HSFI-a koje se odnose na štetan ugovor.

- 1) Poduzetnik "A" u 2019. rezervirao je troškove zbog štetnog ugovora u iznosu od **350.000,00 kn**;
- 2) Odgođena porezna imovina na porezno nepriznate troškove rezerviranja u 2019. zbog štetnog ugovora (12% na 350.000,00 kn) **70.000,00 kn**;
- 3) Poduzetnik "A" u 2020. imao je zbog štetnog ugovora dodatne troškove na građevinskom materijalu u iznosu od **372.000,00 kn**, pa je izvršeno ukidanje troškova rezerviranja u iznosu od **350.000,00 kn**;
- 4) Ukidanje odgođene porezne imovine na porezno nepriznate troškove rezerviranja u 2020. zbog štetnog ugovora (12% na 350.000,00 kn) **42.000,00 kn**;

Knjiženje:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
Knjiženja u 2019.:				
1.	Troškovi rezerviranja za štetne ugovore	350.000,00	4251	9791
2.	Odgođena porezna imovina (12% na 350.000,00 kn) u korist dobitka tekuće godine nakon oporezivanja	42.000,00	0803	811
Knjiženja u 2020.:				
3.	Ukidanje rezerviranja za štetne ugovore	350.000,00	9791	7651
4.	Ukidanje odgođene porezne obveze zbog ukidanja rezerviranja za štetne ugovore. (12% na 350.000,00 kn)	42.000,00	811	0803

- 0803 - Odgođena porezna imovina zbog privremeno porezno nepriznatih rezerviranja za troškove irizike
 4251 - Troškovi rezerviranja po štetnim ugovorima
 7651 - Prihodi od ukidanja dugoročnih rezerviranja (neoporezivo)
 811 - Korekcija poreza na dobit zbog odgođene por. imovine i odgođene por. obveze
 9791 - Rezerviranja po štetnim ugovorima

5. Nadzor rezerviranja

U godini kada se obavljaju rezerviranja u *Računu dobiti i gubitka* u okviru poslovnih rashoda biti će iskazan rashod po osnovi rezerviranja. U godini ukidanja rezerviranja nastaje prihod, no na rezultat poslovanja utjecat će i trošak od nastanka događaja za koje se provelo rezerviranje.

Ukoliko su iznosi prihoda od ukidanja rezerviranja i troškova od ostvarenja razloga rezerviranja isti ili približni, znači da se ostvarila značajna točnost u utvrđivanju iznosa koji treba rezervirati. No, ponekad različite okolnosti kao i sama nemogućnost točne procjene dovode do razlika.

Što su veće razlike između rezerviranog iznosa i ostvarenih troškova događaja zbog kojih se obavljalo rezerviranje, to će biti i usmjerenija pažnja poreznog nadzora u procjenu opravdanosti i zakonitosti takvog rezerviranja. Stoga poduzetnici dtsrebaju voditi računa, da u slučaju značajnih razlika dodatno obrazlože eventualne naknadne okolnosti koje su do toga dovele, a koji nisu bili predviđeni u trenutku rezerviranja.

Premda postoje različiti načini skrivenih rezervi, poznato je da je najčešći način primjenjivanjem agresivnih ili lažnih rezerviranja tijekom dobrih godina, kako bi se rezervirani (uštedeni) "novčići" koristili za popravljavanje rezultata u lošijim godinama.²

Treba imati na umu da s tom činjenicom barataju i tijela poreznog nadzora, te posebnu pažnju posvećuju upravo otkrivanju manipulacija s rezerviranjima radi krivotvorenja financijskih izvještaja. Stoga će sva rezerviranja, a posebica ona koja u trenutku ukidanja pokazuju značajne razlike između prihodovne i rashodovne strane biti predmetom na koji je usmjerena pojačana pažnja u poreznom nadzoru.